

Національна бізнес-коаліція ММБ

Президенту України

Голові Верховної Ради України

Прем'єр-міністру України

Голові Національного банку України

Щодо ризиків для економічної стійкості та малого бізнесу внаслідок податкових зобов'язань у межах нової програми МВФ (EFF)

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ

Національна бізнес-коаліція мікро- та малого бізнесу (НБК ММБ), яка була створена трьома коаліціями малого та мікро бізнесу Альянсу Регіональних Об'єднань Малого Бізнесу, Національна Платформа МСБ, Рада міст ЗахистиФОП, до складу якої входить 96 бізнес-асоціацій різних галузей економіки, членами яких є 10 000 підприємств та 66 800 фізичних осіб — підприємців, уважно проаналізувала прес-реліз Міжнародного валютного фонду від 26 листопада 2025 року (IMF Press Release 25/399) щодо досягнення Staff-Level Agreement з Україною стосовно нової 48-місячної програми Extended Fund Facility (EFF).

Ми визнаємо важливість цієї програми для забезпечення макрофінансової стабільності держави, підтримки ліквідності в умовах війни та акумулювання міжнародної донорської допомоги.

Ми підтримуємо уряд у зусиллях із виконання міжнародних зобов'язань, спрямованих на підвищення прозорості, зниження корупційних ризиків та поліпшення якості державного управління, зокрема:

- Усунення митних лазівок на міжнародні поштові відправлення. Перехід до європейської моделі One Stop Shop для оподаткування імпорتنих посилок створює рівні умови конкуренції та ліквідує державні втрати, що у 2025 році можуть сягнути 17,9 млрд грн.

- Оподаткування цифрових платформ за стандартами ЄС (DAC7). Створення надспрощеного режиму для самозайнятих, які працюють через Uber, Bolt, Glovo, Etsy, Upwork, забезпечує детінізацію без надмірного навантаження.

- Чіткі критерії відмежування трудових та цивільно-правових відносин. Подолання схеми "ФОП-замінник найму" (втрати 16–19 млрд грн/рік)

- Реформи у сфері митниці, податкової, антикорупційних органів та публічних закупівель. Це фундаментальні умови для відновлення довіри та забезпечення сталого зростання економіки.

Водночас НБК ММБ висловлює глибоку стурбованість щодо одного з ключових структурних маяків програми EEF **скасування «пільг» щодо обов'язкової реєстрації платниками ПДВ для ФОП на спрощеній системі**

За попередньою інформацією, пропонується зобов'язати ФОП 2-ї та 3-ї груп реєструватися платниками ПДВ у разі досягнення річного обороту близько 1 млн грн. Такий підхід, на переконання НБК ММБ, не призведе ні до зменшення тіньових схем, ні до збільшення надходжень ПДВ, а натомість відтворить уже відомі негативні наслідки — дроблення бізнесу, приховування оборотів та масову фіскалізацію сумлінних підприємців. Подібний ефект уже спостерігався після встановлення порогу обов'язкового застосування РРО на тому ж рівні — 1 млн грн.

Поточні умовні втрати від схем “дроблення” та заниження оборотів оцінюються у 10–13 млрд грн щорічно, але їх масштаби є значно меншими порівняно з іншими схемами ухилення від оподаткування. Тому зниження порогу ПДВ не є ефективним способом боротьби з проблемою та може додатково зашкодити сумлінному мікробізнесу, який користується ССО заради простоти обліку.

Важливо враховувати, що в Україні, як і в більшості країн світу, **спрощена система оподаткування створена саме для підтримки мікробізнесу**, який не має ресурсів для складного обліку та взаємодії з державою. Будь-які надмірні вимоги (зокрема товарний облік чи обов'язкове ПДВ) підвищують транзакційні витрати, стимулюють корупційне навантаження та не дають очікуваного ефекту з огляду на доступність “сірого” документообігу. **Спрощена система оподаткування не є “пільгою”**, а окремим податковим режимом, передбаченим законодавством для мікробізнесу. Це повноцінна модель оподаткування зі своїми ставками, правилами та обмеженнями, а не індивідуальна податкова преференція чи виняток для окремих платників.

З огляду на це, для реального зменшення зловживань потрібні адресні системні рішення, а не механічне розширення ПДВ-обов'язків.

Національна бізнес коаліція ММБ пропонує:

Запровадження сучасних інструментів податкового контролю

- У частині податку на прибуток та ПДФО — запровадити загальне правило протидії ухиленню (GAAR).
- У частині ПДВ — впровадити правила боротьби з фрагментацією бізнесу.

Створення інституційного механізму вдосконалення критеріїв ризиковості

Необхідно створити постійний механізм, що об'єднає ДПС, Мінфін, бізнес-асоціації, аналітичні центри та сумлінних платників для:

- оновлення критеріїв ризиковості;
- запобігання необґрунтованому тиску на легальні бізнес-моделі (франчайзинг, маркетплейси тощо).

Базові критерії вже напрацьовані ICET та CASE.

Перехід до ризик-орієнтованої фіскалізації

Фіскальний контроль має зосереджуватись лише на підприємцях із ризиками перевищення обороту, а не на всій масі ФОП. Це дозволить уникнути надмірного тиску на легальний мікробізнес та вивільнити неефективно витрачаємий людський ресурс.

Справедлива індексація порогу ПДВ

Для суб'єктів загальної системи необхідно провести індексацію порогу реєстрації платником ПДВ на рівень інфляції за ті роки, що він був незмінним з подальшою його індексацією.

Для ФОП на спрощеній системі — зберегти чинний порядок, без зниження порогу.

Перезавантаження фінансового моніторингу

Реформувати Службу фінмоніторингу шляхом створення комісій із переважною участю міжнародних експертів.

Посилити контроль за групами пов'язаних компаній через аналіз бухгалтерів, контрагентів та транзакцій.

Посилення відповідальності за незаконні фінансові операції

Встановити:

- відповідальність за незаконний доступ до рахунків та платіжних інструментів;
- санкції за проведення незаконних переказів на користь третіх осіб;
- реєстр “дропів” — псевдо-ФОП та отримувачів операцій за винагороду.

Диференціація лімітів для ФОП 2–3 груп залежно від кількості найманих працівників

Це ускладнить використання ФОП у схемах дроблення та водночас не погіршить умови для реального мікробізнесу, стимулюватиме офіційний найм.

Обов'язковий аналіз регуляторного впливу (АРВ).

Перед ухваленням будь-яких рішень необхідно:

- оцінити вплив на кількість ФОП;
- змодельовати фіскальний ефект;
- оцінити ризики тінізації;
- оприлюднити результати та провести обговорення із бізнес-спільнотою.

Ми закликаємо Уряд і парламент запроваджувати для спрощеної системи оподаткування ефективні, системні та доказові механізми протидії зловживанням, замість зниження порогу реєстрації платниками ПДВ для ФОП.

Також пропонуємо створити спільну робочу групу за участі представників Кабміну, парламенту, аналітичних центрів та бізнес-спільноти для доопрацювання та усунення потенційно шкідливих положень у проєкті Меморандуму та напрацювання збалансованих рішень.

З повагою,

Члени Національна бізнес-коаліція мікро- та малого бізнесу (НБК ММБ)